

РЕЦЕНЗІЯ

офіційного рецензента кандидата мистецтвознавства, доцента
Пославського Антона Олександровича

на дисертацію **ЧЕН МЕНВЕЙ**

**«Інтеграція європейських традицій у скрипкове мистецтво Китаю (на
прикладі музичного життя Китаю першої половини ХХ століття)»**,

представлену до захисту на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 025 – Музичне мистецтво,
галузь знань 02 – Культура і мистецтво

Дисертація Чен Менвей присвячена вивченню інтеграційних процесів, що розгортались в результаті міжкультурної взаємодії Китаю і Заходу і, безумовно, мали значний вплив на всіх етапах становлення та розвитку китайського професійного скрипкового мистецтва. Вивчення засвоєння західноєвропейських музичних інструментів, уведення їх в китайський культурний простір та осягнення шляхів професіоналізації китайського інструментального мистецтва останнім часом щоразу більше зацікавлює українських дослідників. Тому своєчасним постає дослідження Чен Менвей, яка на підставі аналізу кількасотлітньої співпраці китайських музикантів з західним світом доводить про значущість цієї співпраці для становлення національного професійного скрипкового мистецтва.

Тим значнішою постає робота Чен Менвей, яка поряд з вивченням впливів італійських, німецьких, чеських, угорських, французьких традицій довела про важливість у процесі професіоналізації скрипкового мистецтва Китаю виконавських та педагогічних традицій скрипалів з України. Для цього дослідниця представила унікальні документальні свідчення, а її робота при відтворенні загальної панорами розвитку національного скрипкового мистецтва набула найширшого розмаїття щодо аргументації мультинаціональних інтеграційних процесів та їх впливів на професійні досягнення китайських скрипалів.

Отже, беручи за мету – дослідити та охарактеризувати інтеграційні параметри китайського скрипкового мистецтва на етапах його становлення та

розвитку, авторка здійснила аналіз історично-хронологічних, культуротворчих та мистецьких процесів, що відбувались у Китаї в період XVII – першої половини XX століття. При цьому були враховані особливості музичного життя Китаю, специфіка національної музики, ідеології та ментальної сутності його мешканців.

Не викликає застережень структура та зміст розділів роботи – анотація, вступ, в якому чітко сформульовано мету, завдання, подано теоретичну основу, практичну базу роботи та новизну дослідження. Авторкою виокремлено завдання, серед яких – визначення теоретико-методологічних засад дослідження скрипкового мистецтва Китаю, реконструкція основних історичних етапів та здійснення культурологічно-мистецтвознавчого дослідження розвитку скрипкового мистецтва Китаю, яку вона здійснює в контексті проблематики інтеграційних процесів, визначення впливу колоніальної експансії західних держав у XIX ст. та результатів курсу на вестернізацію мистецького життя Китаю початку XX ст. стосовно скрипкового мистецтва, здійснення аналізу шляхів отримання професійної освіти китайських скрипалів та виведення значення концертно-виконавської діяльності в Китаї видатних західних скрипалів у першій третині XX ст., визначення персоналій та дослідження аспектів діяльності скрипалів з України, з'ясування ступеню їх впливу на інтегрування своїх традицій у скрипкове мистецтво Китаю, а також характеристика особливостей розвитку китайського професійного скрипкового мистецтва в період першої половини XX ст. та визначення здобутків перших найважливіших представників китайської композиторської та виконавської творчості.

Чен Менвей зазначає, що комплексне вивчення цієї проблематики ще не знайшло своїх дослідників і представлено вперше у цій роботі, в чому й вбачається актуальність дослідження. В чотирьох розділах послідовно висвітлюється окреслена проблематика.

В першому розділі та трьох його підрозділах авторка зосереджує увагу на аналізі історично-хронологічних і культуротворчих процесів у Китаї. Для

цього вона запропонувала здійснення періодизації розвитку китайського скрипкового мистецтва в трьох етапах: перший пов'язує з діяльністю християнських місіонерів, що розпочали практику навчання імператорського двору гри на скрипці, організовували перші концертні заходи із залученням скрипок, створили перші струнні оркестри і підручник з теорії європейської музики. Особливо важливим вбачаємо впорядкування китайських аналогій імен окремих європейських місіонерів, що дозволяє систематизувати належні кожному з них досягнення.

У **другому розділі** здійснено спробу аналізу професіоналізації скрипкового мистецтва Китаю в умовах колоніальної експансії західних держав у XIX ст., в процесах розгортання культурних обмінів та діалогічного спілкування із Заходом, прагнення використовувати переваги західної цивілізації та засвоювати професійні форми мистецького життя і музичної творчості. Здійснено аналіз початку прямування китайських скрипалів за здобуттям професійних знань в іноземних фахівців та виділення перших національних скрипалів Чжао Няньюй, Му Чжизін, Цен Живун, Цао Жуцзін і Є Бо, що стали першими відомими педагогами скрипки в музичних школах та університетах Пекіна, Шанхая і Ченду (с. 70-71). Важливим стає висновок дослідниці про пріоритетність при вивченні та запровадженні в Китаї західного досвіду спираючись на китайські національні традиції і пропагування своєї національної музики.

Особливе зацікавлення викликає **третій розділ** дисертації «Роль скрипалів з України на етапі становлення професійного скрипкового мистецтва Китаю», в якому дослідниця зосередила увагу на вивченні специфіки культурного і мистецького життя української громади в Китаї, що зібралась тут у першій третині XX ст., на вивченні аспектів діяльності українських скрипалів та виведенні значення діяльності найважливіших представників – Володимира Трахтенберга та Олександра Дзигара. Чен Менвей переконливо доводить про їх долучення до закладання в Китаї потужної виконавської бази, заснування триступеневої мережі навчальних музичних закладів, збереження і

впровадження на чужині традицій української культури та пропагування в Китаї скрипкових творів українських композиторів.

У четвертому розділі Чен Менвей визначила здобутки перших найважливіших представників китайської композиторської та виконавської творчості – Ма Сіцуна та його учнів-послідовників Лін Яоцзі, Лю Юсі, Чень Юсінь. Ма Сіцун визначено як ключового представника китайської скрипкової виконавської, композиторської творчості, педагогіки, суспільно-музичного діяча і дослідника.

У загальних висновках здійснено підсумування результатів дослідження, обґрунтування його наукових положень та визначення подальших перспектив розробки теми.

При обраному ракурсі роботи Чен Менвей оперує методами дослідження, що ґрунтуються на комплексному підході до вивчення китайського скрипкового мистецтва крізь призму впливів європейських традицій на розвиток професійного скрипкового мистецтва Китаю – історико-культурологічного, джерелознавчо-пошукового, аналітичного, музикознавчого та синергетичного методів. До цих методів дослідниця долучає ноологічний підхід – для узагальнення продуктів творчої і педагогічної діяльності китайських скрипалів та міждисциплінарний підхід, який вона використала для вивчення поставленої проблеми на стику музикознавства, літературознавства і культурології.

Звертаємо увагу на факти, які Чен Менвей неодноразово наводить впродовж свого дослідження, а саме на те, що певна кількість особливо талановитих китайських скрипалів полишають Китай з різних причин. З цього виникає запитання:

1. Як Ви оцінюєте, чи не впливає ця проблема на подальший розвиток професійної скрипкової творчості Китаю?

2. У чому, на Вашу думку, полягають особливості діалогічного спілкування Схід – Захід на сучасному етапі?

В цілому вимоги, поставлені до дисертації на здобуття ступеня доктора філософії, у дослідженні Чен Менвей виконані. 5 публікацій, з яких 4 є одноосібними і надрукованими в наукових збірках, затверджених МОН України і 1 в співавторстві в зарубіжному виданні, індексованому в базах Web of Science та Scopus, а також доповіді на п'яти міжнародних наукових конференціях, відповідають напрямку дослідження та відображають його основні положення.

Вважаю, що дисертаційна робота **Чен Менвей «Інтеграція європейських традицій у скрипкове мистецтво Китаю (на прикладі музичного життя Китаю першої половини ХХ століття)»** є самостійним, логічно завершеним, методологічно і теоретично обґрунтованим дослідженням. Робота відповідає ДАК МОН України до праць на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 – Музичне мистецтво, галузь знань 02 – Культура і мистецтво, а її авторка **Чен Менвей** заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за означеною спеціальністю.

Рецензент –

кандидат мистецтвознавства,

доцент кафедри камерного ансамблю та квартету

Львівської національної музичної

академії імені М. В. Лисенка

А. О. Пославський

27 грудня 2023 р.